

Computers en moedertaalonderwijs

1 januari 1988

Auteur: Wim van Dam

Volume: 19

Nummer: 5

Pagina's: 32-37

Documenten

- [moer_jrg19_054.pdf](#)

gemotiveerd zijn als ze belangstelling hebben over het belang van literatuurgeschiedenis gekregen voor het thema vooraf nog een op wordt gezegd dat leerlingen relevante dingen merking de middeleeuwse teksten moeten zo kunnen ontdekken voor het lezen van moderne direct mogelijk bij de leerling worden gebracht literatuur en dat het oude werk aanleiding kan omdat ze hen in alle opzichten afstoten dat zijn tot creatief schrijven of tot discussie kan de leerkracht op twee manieren bereiken de beschrijving van de lessen beperkt zich tot door de teksten aan te passen aan de huidige inhoud van de les de werkvormen en de spelling en ten tweede door ze niet als gemiddelde halverwege een verantwoord i n g t a v dicht maar als lied te presenteren de overstap van de sociale historische benadering worden 6 lessen beschreven en pas in les 4 ring naar de actualiserende komt het volkslied van twee koninkskinderen aan de beurt de voorafgaande lessen worden al met al toch een interessante bundel waar besteed aan het bouwrijp maken van de aardige suggesties in staan wat mij vooral grondmenleze zelf na de 6 lessuggesties boeide was de verguizing van normale functie kan de lessenreeks nog worden voortgezet naliteit tot en met het omhelzen ervan door verschillende auteurs die allen dezelfde uitlaatste bijdrage is van anne provoost van gangspunten hanteren met betrekking tot ac de vos reynaerde voor klasgebruik actualiseren en historisch besef ten aanzien van ook hier eerst opmerkingen over actualiseren historische teksten en historische context de schrijfster probeert te komen tot een concept dat de sociaal armand van assche red literatuurgeschiede historische benadering en de actualiserende n is op school academische uitgeverij amers benadering tot een geheel maakt foort bv amersfoort 1988 prijs f 22 50 wim van dam slokatern informatiekunde en nederlands computers en moedertaalonderwijs het slokatern opent met een stuk van dick prak waarin hij aan de hand van een voorbeeld schetst wat nederlands volgens hem met in twee boeken op het gebied van computers en formatiekunde te maken heeft en waar w elis moedertaalonderwijs zijn er de laatste tijd ver waar een computer bij nederlands gebruikt schenen het eerste is katern 15 van de slokan worden maar waarin van

informatiekunde en heet informatiekunde en nederlands het geen sprake is informatiekunde wordt daarbij tweede is d c n cahier nummer 19 met als titel gedefinieerd als het geheel van kennis van en nederlands en computers inzicht in het verwerven de opslag het ver beide hebben een voorwoord citaat uit het w er k en en overdragen van informatie en vaar eerste boek a an de reader is hard gewerkt digheden in het gebruik van de hulpmid d elen citaat uit het tweede er is met plezier aan dit daarvoor wat nu precies wel en niet onder cahier gewerkt h et slokatern is het produkt informatiekunde gerekend zal worden zal de van 10 schrijvers terwijl voor het dc n cahier komende jaren vermoedelijk nog wel aan ver slechts twee auteurs verantwoordelij k zijn anderende inzichten onderhevig zijn het ka beide boeken behandelen enige aspecten van tern neemt in dat opzicht een pragmatische het moedertaalonderwijs waarbij computers houding aan een rol zouden kunnen spelen ik zal kort uit eenzetten wat lezers van beide boeken kunnen in de bundel is een hoofdstuk in vertaling op verwachten en daarna wat kanttekeningen genomen uit het boek van colette daiute wri plaatsen ting and computers in dat hoofdstuk be schrijft ze hoe een computer die signalen via het telefoonnet kan doorgeven en steed s 32 meer computers zijn al o p het telefoonnet of tekoortkomingen zien van het model dat flower een ander netw erk aangesloten uitnodigt en hayes voor het schrijfproces ontwikkeld om schriftelijk met anderen in contact te tre hebben en dat in veel literatuur over schrijfon den die anderen kunnen medeleerlingen zijn derwijs gehanteerd wordt ook legt hij er de maar ook vreemden allerlei schrijfspelen die nadruk op dat het begrip informatie in de in in een klassieke classesituatie gedaan kunnen formatietheorie niet hetzelfde is als wat we worden kunnen met een computer meer diep gewoonlijk bedoelen wanneer we zeggen dat gang krijgen omdat meerderen er oo k echt te de leerling voor zijn werkstuk informatie moet gelijk aan kunnen schrijven als via de compu verzamelen het is verleidelijk te denken dat ter en de telefoon met vreemden schrifteljko een mens met informatie wel hetzelfde zal wordt geconverseerd is er een levensechte doen als een computer zodat de modellen en communicatieve situatie ontstaan die anders theorieen uit de informatietheorie op leerlingen niet zo gauw bereikt zal worden kunnen worden toegepast dat is niet alleen riskant maar vrijwel zeker fout de derde bijdrage in de bundel is weer van de toen computers in het begin van de jaren 80 hand van dick prak hij laat zien hoe de com hun intrededen in het onderwijs kon je de puter een belangrijk hulpmiddel kan zijn juist ontwikkeling zien van twee soorten program bij de conceptualiserende functie van schrij ma s voor schrijfonderwijs de ene soort richt ven als een leerling materiaal verzamelt voor te zich op het eindprodukt en probeerde de een tekst wordt daar vaak bij geschreven leerling ertoe te brengen de tekst te verbete aantekeningen uittreksels verslagen e d ren door die tekst te analyseren op bijvoor als die ruwe schrijfsels met een tekstverwer beeld zinslengte het voorkomen van bepaalde ker worden gemaakt kan daar in de uiteindelij vage termen veel passieve constructies e d ke versie van het te produceren stuk veel ge lepeltak stelt dat dergelijke programma s voor makkelijker gebruik van worden gemaakt dan ervaren schrijvers een handig hulpmiddel zijn wanneer alles op losse papie rtjes kaa rtjes maar dat het zeer de vraag is of je er ook blocnotevelletjes of klapperblaadjes staat ook

goed mee leert schrijven de andere soort pro het verzamelen zelf van materiaal speelt een grammas probeert zich meer op het schrijfpro belangrijke rol in het beeld dat de leerling zich ces te richten die geven bijvoorbeeld hints van het onderwerp vormt het staat buiten om je tekst nog eens door te lezen al met al kijf dat bij het verzamelen van materiaal infor blijkt uit onderzoek niet dat leerlingen met een matietechnologie steeds belangrijker wordt vi tekstverwerker beter leren schrijven dan zon ditel teletekst geautomatiseerde bibliotheek der dat hulpmiddel bestanden hij pleit voor de ontwikkeling van het hoofdstuk sluit af met de constatering dat programma s waarmee leerlingen gemakkelijk informatieverwerking en schrijven binnen het zouden kunnen leren hoe ze van die nieuwe onderwijs een steeds centralere plaats inne mogelijkheden gebruik kunnen maken men informatietechnologie is daarbij niet uit te sluiten lepeltak pleit voor een modulaire in hoofdstuk 4 houdt ook jan lepeltak een aanpak bij het ontwikkelen van programma s pleidooi voor de ontwikkeling van spullen voor het onderwijs hij geeft daarvoor een waarmee het verzamelen en verwerken van aantal redenen informatie met it hulpmiddelen zowel hard er is in het moedertaalonderwijs geen alge als software op verantwoorde wijze mogelijk meen aanvaarde didactiek voor schrijfonder wordt hij laat zien welke ontwikkelingen zich wijs docenten kiezen meestal wat zij voor hun sinds de jaren 60 in het schrijfonderwijs heb leerlingen op een bepaald moment het ge ben voorgedaan vanuit elkaar opvolgende lan schiktste hulpmiddel vinden delijke adviescommissies cmm aclo m invoering van it in leerplannen zal slechts valo m werd gesteld dat schrijfonderwijs geleidelijk kunnen gebeuren omdat er eerst zich moest richten op de functionele eisen van veel docenten zullen moeten worden het schrijfprodukt later is daar nog bij geko nageschoold men de zeer sterke nadruk op het schrijfpro een belangrijke eis is dat gegevens uitwis ces de school zou leerlingen moeten leren selbaar zijn tussen de verschillende modulen vlot om te gaan met de verschillende fasen een modulaire aanpak maakt een meer indi van het schrijfproces lepeltak laat een aantal viduele benadering van leerlingen mogelijk 33 huub ruten beschrijft in hoofdstuk 5 zijn er getoetst aan het d oel bij het zoeken in d ata varingen met onderwijs in communicatie in ban ken blijken proefpersonen t w ee strat egieen een informatietechnologische context de te hanteren je zou ze de breedte en de diep mogelijkheden die informatietechnologie biedt testrategie kunnen noemen b ij d e b reedtest ra veranderen de situatie waarin taal gebruikt tegie probeert de zoeker zijn doel zo volledig wordt zodanig dat de communicatie wel an mogelijk te omsc h rijven h ij zal in concreto ders moet verlopen aan de lerarenopleiding in met veel tref woor d en w erken bij de diep sittard worden dergelijke nieuwe taalsituaties testrategie probeert d e zoeker de zoekruimte nagebootst een voorbeeld is een exportfirma zoveel mogelijk in te p erken in aardappels bij die firma is dagelijks behoef bij onderzoek bleek niet dat de ene strategie te aan informatie over het weer valutaschom per se effectiever is dan de andere ander on melingen bankkoersen economische ontwik derzoek bracht naar voren d at coaching bij het kelingen met betrekking tot vervoer havens zoeken vooral verbetering bracht in het toe e d het bedrijf heeft een abonnement op ver passen van de dieptestrategie in een slecht schillende databanken om aan de informatie te georganiseerd bestand ter w ijl bij een goed ge komen s

morgens wordt een online verbinding georganiseerd, bestand juist de breedtestrategie ding met zo'n databank gemaakt berichten van de coaching profiteerde voorlopige resultaten die op het eerste gezicht interessant zijn worden taten lijken erop te wijzen dat training in een den op schijf opgeslagen vervolgens worden goed georganiseerd bestand meer transfer de teksten bewerkt voor eventueel elektronische waarde heeft dan training in een slecht georganiseerde verspreiding binnen het bedrijf de taak georganiseerd bestand beishuizen wijst er echter op activiteiten die moeten plaatsvinden zijn zo op dat er eerst meer bekend moet zijn over ken globaal lezen selectief lezen pragmatisch de relatie van de zoekstrategieën met de ken samenvatten rubriceren coderen adresseren merken en van de proefpersonen alvorens tot en verzenden aanleggen en onderhouden van een algemene aanbeveling tot onderwijzen van tekstbestanden archivering ruten pleit er de breedtestrategie over te gaan in zijn con niet voor alle lokalen nederlands om te bouwen conclusies wijst hij op het grote belang van een wen tot namaakbedrijven met veel computers goed gestructureerde leersituatie bij het leren wel laat hij zien dat bepaalde activiteiten nog van cognitieve vaardigheden de hulp in zulke te weinig in de leerplannen nederlands voorkomende situaties kan meestal niet meer zijn dan een men in verhouding tot het gebruik dat van die duwtje in de goede richting om een expert te vaardigheden gemaakt wordt in de maat worden zal de leerling vooral zelf heel veel schap-pij moeten oefenen ruten pleit voor zo compleet mogelijke communicatieve situaties in de lessen nederlands hoofdstuk 7 van de hand van ben huijskens informatietechnologie biedt daarbij enerzijds gaat over tekstverwerking en moedertaal nieuwe mogelijkheden stelt anderzijds nieuwe derwijs hij beschrijft hoe een tekstverwerker eisen ruten sluit zijn hoofdstuk af met een in de eerste plaats een soort handige typema portret van de it leraar nederlands en met chine is verbeteringen in een tekst kunnen enige beleidsadviezen gemakkelijk worden aangebracht en de layout kan gemakkelijk worden veranderd je zou dus jos beishuizen vergelijkt in hoofdstuk 6 het zeggen leer iedere leerling maar vlug met een zoeken in het geheugen met het zoeken in een tekstverwerker omgaan op zich is daar iets databank hij doet dit op basis van het door voor te zeggen maar het blijkt dat veel tekst norman bobrow beschreven proces van verwerkers zo veel mogelijkheden hebben dat conceptualiseren dat plaats vindt als iemand beginnende schrijvers en dat zijn de meeste probeert zich iets te herinneren de proefper leerlingen toch er meer last dan gemak van soon stelt ongeveer vast wat hij zich wil herin hebben ook is nog niet gebleken dat leerlin neren vaag aanvankelijk meestal steeds duiden met behulp van een tekstverwerker beter delijker selectie van geheugenelementen ge leren schrijven mogelijk bieden programma s beurt aan de hand van het doel van de herin die zich meer richten op het schrijfproces meer nering maar vooral ook op basis van de her soelaas maar volgens huijskens moeten we er kenbaarheid van de informatie vervolgens niet van uitgaan dat die spoedig in geschikte worden de geselecteerde geheugenelementen vorm op de nederlandse markt zullen ver 34 schijnen omdat de ontwikkelkosten te hoog deze wijze op school bezigt te zijn er spoedig zouden zijn voor een klein taalgebied als het af is als de leerling en thuis deze faciliteit onze voordelen van een tekstverwerker zijn in ten zullen hebben als de situatie die colette ieder geval voor de leerling

dat zijn werk er caute beschrijft w er k elijk veel voork omt en beter uit komt te zien en dat hij verlost is van ge z ien het succes van m initel in fran krijk lij kt voortdurend maar weer overschrijven ook bij me dat niet on w aarschijnlijk is het een leesonderwijs kan een tekstverwerker gebruikt merk w aardig fenomeen mensen zijn vaak ge worden met name binnen het vreemde talen remd om mondeling met el kaar in contact te onderwijs wordt er gebruik van gemaakt bij treden en ook schrijven is voor velen iets zeer het voorspellend lezen kortom allerlei mani moeilijks maar contacten leggen via het pulaties met teksten die traditioneel door de vlucht ige schrift van het beeld scherm zou uit leraar nederlands met schaar plakband en ty erst gemakkelijk verlopen is d at de nieu w ig pex gedaan zijn kunnen met een tekstverwerheid van het medium of is er sprake van een ker veel handiger gebeuren waarna de leer wezenlijk nieu w e communicatiesituatie lingen er ook nog eens mee kunnen gaan dick prak beschrijft in zijn b eide bijd ragen een stoeien situatie waarin de school een belangrijke rol kan s p elen h et selecteren vergaren en be in hoofdstuk 8 gaat w ill y wei jdema in op mo werken van gegevens zal steeds meer langs gelijkheden die de programmeer taal logo te elektronische weg verlopen d at stelt d oor d e bieden heeft bij het taalbeschouwingsonder wijze waarop de o p slag en distri butie georga wijs ze wijst op de sterk structurerende kan niseerd wor d en en door de enorme uitbreiding ten die aan logo zitten logo is modu l a i r van de hoeveelheden gegevens w aarover men opgebouwd het analyseren van problemen in kan beschikken stee d s meer eisen aan d e samenhangende onderde l en wordt door het gebruiker geb r u i k van de programmeer taal logo sterk lepeltaks waarschu w ing niet te snel theorieen ondersteund in het slot van haar b i jdrage be uit het ene vakgebied te weten informatiethe toogt ze dat we in het onderw ijs meer aan orie op het andere te w eten de leer van tali dacht aan taalbeschouwing zullen moeten ge ge informatie van p ersonen van toepassin g te ven vanwege de technolog i sche ontwikkelin verklaren is van veel b elang vooral in een tijd gen die vooral taal betreffen die technolog i waarin ook veel leraren hun eerste schreden sche ontwikkelingen zijn tege lijke rtijd een hulp op het terrein van informatietec h nologie zet middel bij het taalbeschouwi ngsonderw ijs ten het kan allerlei modieuze avonturen voorkomen in hoofdstuk 9 wordt een overzicht gegeven de simulaties van h uub ruten zullen velen van er varingen met een aantal programma s enthousiast kunnen maken ik denk dat er op het niveau van het voortgezet onder w ijs in d e het katern informatiekunde en nederlands voorw aardelijke zin nog heel w at moet g ebeu biedt de lezer een overzicht van de ontwikke ren voordat er een situatie ontstaan is waarin lingen die zich op het gebied van nederlands zulke simulaties zinvol kunnen plaatsvinden en informatiekunde ontrollen de schrijvers zijn het neemt niet weg dat zijn optiek m i de er ook in geslaagd tot denken aan te zetten juiste is h et creeren van zo com pleet mogelij het is te merken dat zij enthousiast zijn voor ke situaties voor commu nicatieon d erwijs de mogelijkheden die de informatietechnologie h et verslag van een onderzoek naar zoe k va a r biedt tegelijkertijd laten zij zien dat er geen digheden lijkt mij voor elke neerlandicus van wonderen van verwacht moeten worden en op belang r echtstreekse conclusies voor de da welk terrein er nog werk verzet moet worden gelijkse praktijk kunnen er echter nauwelijks voordat het on-

derwijs er echt van kan uit getrokken worden maar dat hoeft ook niet profiteren steeds colette daiute beschrijft een situatie waarin h et hoofdstukje van willy wejdema is mis kinderen ongetwijfeld uitgenodigd worden via schien wel het belangrijkste uit de bundel op het beeldscherm schriftelijk met anderen te scholen wordt heel wat gedaan aan formalise communiceren daar zullen ze best wat van leren van taal ontleden h et is d enk ik te ren maar of dat op school moet gebeuren ik recht n iet omdat het de taalvaardigheid zou vermoed bovendien dat de aardigheid om op bevorderen zoals w el bew eerd w ordt maar 35 omdat het voor iedereen belangrijk is een ze ge w ezen dat een te k stver w er kingsp rogramma kere mate van abstraheren en formaliseren aan g eschi kt is om bijvoorbeeld herschrijvingsoefe te leren wat dat betreft is het verband met nin g en te doen en bij tal van d eelvaardigheids wiskunde duidelijk er is echter mede door de oefeningen inschakelbaar is ontw ikkelingen in de informatietechnologie een spreken en luisteren de auteurs erkennen steeds grotere behoefte aan kennis en vaardig d at de computer b ij spreek en luisteronder w ijs heden specif ie k gericht op het gebied w aar no g niet zo g oed is in te scha k elen al zien ze natuurlijke en kunsttalen samenkomen het wel voordeel in bijvoorbeeld het overleg dat w ordt m i hoog tijd dat er in de bovenbouw optreedt b ij het gezamenlijk sp elen van van het voortgezet onder w ijs een mogelijkheid adventures komt nederlandse taalkunde als exacte rich h et derde hoofdstuk gaat over taalbeschou ting te kiezen w ing er word t ver wezen naar ontleedpro gramma s en programmaatjes over woordbete kenissen overhoorprogrammaatjes eigenlijk in dcn cahier het gedeelte over communicatie w ordt inge nederlands en computer s gaan op de simulaties zoals die door ruten zie de slo publikatie zijn beschreven het dcn cahier nederlands en computers be h et hoofdstuk over literatuur en computers handelt in grote lijnen hetzelfde terrein als het gaat in op de bruikbaarheid van computers bij slo katern in het dcn cahier echter komen het maken van lijsten snel op te vragen boek niet min of meer deskundigen aan het woor d besprekingen e d maar de schrijvers lodewijk de groot en h ans d an een hoofdstukje over het gebruik van de frank willen een praktisch gerichte voorzet computer door een d ocent om allerlei zaken op bieden aan docenten nederlands opleiders te slaan teksten repetities cijferlijsten les leerkrachten in opleiding en studenten n eder voorbereidingen compleet met de toetsaansla lands educatieve uitgeverijen en ontwikkelaars gen d ie d aarvoor in een bep aalde tekstverwer van educatieve so ftware d ie nadruk op de k er nodig zijn conclusie als je handig met praktijk heeft voor en nadelen wie zeer arge een computer om kunt gaan bespaart die je loos het computerterrein betreedt zal zich be een hoop w erk grepen voelen enerzijds straalt uit de tekst i n hoofdstuk 6 n e d erlands en computers vaak bewondering voor alle nieuwe mogelijk een visie zegen de schrijvers dat er voor de heden anderzijds wordt de ergernis over hele va k inhoud van nederlands weinig bij compu dagelijkse dingen die fout gaan als je iets pro t ergebruik te halen is ze pleiten voor aanpas beert niet onder stoelen of banken gescho sing van de inhoud van het moedertaalonder ven w ijs om het te laten aansluiten bij nieuwe n a een inleiding volgt een hoofdstuk over taal communicatievormen in de informatiemaat beheersing met computers in het gedeelte schappij zo wordt informatie meer en meer over lezen wordt vrij uitgebreid

beschreven een commercieel produkt dat kan bijvoorbeeld hoe goed het zou zijn als er een programma bij taalbeschouwing leiden tot vragen als hoe het zou bestaan dat bij samenvattingen kon con is de informatie tot stand gekomen hoe is ze te controleren of de belangrijkste dingen uit de oorspronkelijk georganiseerd hoe is de informatie toegankelijke spronkelijke tekst in de samenvatting zitten lijkt en voor wie hoe wordt informatie vastgezet zo'n programma is er niet dat is dus jammer legd hoe wordt ze gebruikt hoe wordt ze voor een aantal leesvaardigheden worden wel beschermd tips gegeven die zijn echter nogal triviaal bij hoofdstuk 7 over programmatuur gaat kort in voorbeeld dat je de door Rijlaarsdam bepleite op verschillende soorten tekstverwerkers probeer commentariering van schrijfwerk door mede grammaticus voor bestandsbeheer en spread leerlingen gemakkelijker via een tekstverwerker sheets verder wordt het bestaan van zgn kan laten verlopen raamwerkprogramma's vermeld bijvoorbeeld de paragrafen over schrijven leunen sterk op t a iga en pilot in de paragraaf over educa van der geest de computer in het schrijfon tieve software wordt ingegaan op de eisen derwijs waaruit 14 bladzijden worden geciteerd waaraan die software zou moeten voldoen teerd daarnaast wordt een aantal spel in hoofdstuk 8 een paar bijlagen over ontwikkelingsprogramma's besproken ook wordt erop gewezen dat de gaande zijn een goed overzicht t 36 van wat zich allemaal met overheidsgeld afgeeft maakt voor het gebruik van het tekstverwerk en wat invloed kan hebben op de onderwijsprogramma's perfect er staat niet bij derwijspraktijk van Nederlandici hoe een sectie nederlands aan de financiën kan komen om dat pakket in een voldoende het dcn cahier is zeer wisselend van gehalte aantal aan te schaffen er staat veel in maar het geheel is toch te storende details vind ik verwijzingen naar te fragmentarisch om echt bevredigend te kunnen paalde functie toetsen die je zou moeten gebruiken zijn bruiken om bijvoorbeeld twee teksten samen het taalgebruik is niet altijd even helder zo te voegen wordt consequent de term computeren kortom een boek dat me bij het lezen voort dersteunend onderwijs gehanteerd terwijl dured geboid heeft omdat er interessante er computerondersteund onderwijs bedoeld is varingen met het gebruik van computers op wat te denken van de volgende zinnen het school in staan maar ook omdat ik me nogal kunnen omgaan met informatie is voor een eens zat te ergeren goed begrip van taal van essentieel belang de titels van de besproken boeken geven naar p 8 je moet je wel realiseren dat een der die gewaar de verschillen tussen beide gelijke werkwijze voor de docent alleen efficiënt het slokatern probeert tot een begrip scient is wanneer je er met overtuiging aan bepaling te komen terwijl het dcn cahier werkt p 69 onder remedial teaching kun meer tot doel heeft de ervaringen van een leerling verstaan dat de begeleider probeert te achteraan nederlands met computers door te geven verhalen waarom een leerling een bepaald stuk aan anderen leerstof niet begrepen heeft daar kan dan verbetering in gebracht worden p 73 om die prik eindred actie informatiekunde en gang met die apparatuur met het doel leerlin nederlands slokatern 15 besteladres slo gen inzicht te geven in het functioneren ervan afdeling verkoop en distributie postbus geeft een mate van vertrouwdheid en commun 2041 7500 ac enschede o v van niatricieve vaardigheid p 77 omdat een 3 481 5016 is bn 90 329 0729 8 prijs bestandsprogramma als dbase iii de mogelijk f 11 50 incl verzendkosten heid biedt

zelf te bepalen wat de inhoud van de zelf te kiezen velden zal zijn is het mogelijk
lodewijk de groot hans frank nederlands om analyses te maken p 93 zo zijn er en
computers dcn cah i er 19 malmberg bv vele s he rt ogenbosch isbn 90 208 5054 7
pr ijs in het cahier wordt nogal enthousiast reclame f 14 30 an van der vleute n zo
begint de inleiding hoof d stuk 1 er is altijd veel aandacht b esteed aan leesvaar d
igheid d e meeste aandacht g ing uit naar de b eginfase functioneel aanvankelijk
van de leesontwi k keling het aanvankelijk le leesonderwij s zen er waren allerlei
manieren waarop men leesonderwijs gaf en er zijn daarbij steeds me ningsver-
schillen over de juiste aanpak ge tussen november 1984 en december 1986 weest
ondanks alle veranderingen en verbete werd door de medewerkers van de sticht-
ing rin g en blijkt no g steeds zo n 1 0 van de leer centrum voor onderwijsonder-
zoek sco te lingen af te haken bij het leesproces m oet er amsterdam onderzoek ge-
daan naar functio nu nog meer veranderd worden aan de metho neel aanvankelijk
leesonderwijs fal het den of moet verbetering worden gezocht bij eindrapport van
het onderzoeksproject is uitge de leerkracht door die een grotere vaardigheid
geven in de svo reeks te laten ont w ikk elen in het z g n d iagnostisch onderwijzen
een aantal betrokkenen is van wie niet kan lezen staat in onze samenleving men-
ing dat de bestaande methoden wel d eg e buitenspel lijk veranderd moeten wor-
den omdat ze teveel 37